

Цыху Хуэфащэхэм Теухуа Дунейпсо Джэпсалъэ

1948

Federation of Caucasian Associations

Kaffed

Дунэепстэу кърал зэгохъэныгъэм и зэфэсэу 1948 гъэм тыгъэгъазэм и 10-м щылагъэм къыщаштагъ 217 А (III) зиномер унашъомкIэ.

Цыф Фэшъуашэхэм Афэгъэхьыгъэ Дунэепстэу Джэпсалъ

Дунэепстэу Кърал Зэгохъэныгъэм (ДКъЗ) и Зэфэсым егъэIу;

Дунэепстэу цIыфыгъэм къыхиубытэрэ хэтрэ зы цIыфи зэгохъэныгъи;

мы джэпсалъэр сыдигъуи янэгу кIагъэтызэ, мыщ къыщыхэщырэ цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ янэIэ зэрэтырагъэтырэм, фашIырэ лъытэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъогукIэ зырагъэужьынэу;

хэгъэгу кIоцIхэми дунэепстэуми кIо къэсми нахьы зыщызыужьырэ амалхэр зыфагъэшхъэпэзэ мы зэгохъэныгъэм хэт къралхэм ежьымэ ялъэпкъхэри, яунашъо кIагъэтырэ нэмыкIрэ къралмэ ялъэпкъхэри къызэкIиубытэу, дунэепстэум и тэдэрэ чIапIи мы цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ къыщаштэным, лъэшэу щызэрагъэкIоным, щагъэцэкIэным фэкъудынхэу,

цIыф фэшъуашэхэм афэгъэхьыгъэу цIыф жъугъэхэми лъэпкъхэми язэфэдэ идеал

шапхъэхэр къэзыгъэуцурэ мы дунэепстэу джэпсалъэр.

1-нэрэ пычыгъу

Цыф пстэури шхъэфитэу, ялътэныгъэрэ яфэшъуашэхэмрэкIэ зэфэдэу кълъфы. Акъылрэ зэхэшIыкI гъуазэрэ яIэшъы, зыр зым зэкъош зэхашIэ азфагу дэлъэу зэфыщытынхэ фэе.

2-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи зэфэдэу фит мы джэпсалъэм хэт цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ зыфигъэшхъэпэнэу, зыщыщ расэм, ышъо, бзылъфыгъэ-хъулъфыгъэу зэрэщытым, ыбзэ, ыIыгъ диным, политичнэ е нэмыкIрэ еплъыкIэу иIэм, лъэпкъэу е цIыф купэу къызыхэкIыгъэм, мылъкоу иIэм, къызыщальфыгъэм емылъытыгъэу зэхэдзынчъэу, фэгъэкIотэныгъэнчъэу.

Ащ нэмыкІэу, кърал шърхэфити, нэмыкІым иунашъо кІэти, зышърхэфитыжъныгъэ (автономие) зымыІи, нэмыкІрэу зы шърхэфитыныгъэ лъахъэ зытелъи, сьд фэдэрэ къралым ицІыфэу щытми хэтрэ цІыфи зэхэдзыныгъэ фашІы хъущтэп зыщыщ къралым иполитичнэ е юридическэ системэ е дунэепстэу къралхэм азфагу щыриІэ статусым кърхэкІэу.

3-нэрэ пычыгъу

Псэуныр, шърхэфитыныр, щынэгъончъагъэр хэти ифэшъуаш.

4-нэрэ пычыгъу

Хэти пщылІэу плъытэ е пщІылІыпІэ ибгъэты хъущтэп, сьд фэдэ шІыкІэуи пщылІыгъэр, пщылІ щэн-кърщэфыныр зымы фэбдэ мыхъунэу къроды.

5-нэрэ пычыгъу

Хэти лъэшыгъэ епхъэлІэ хъущтэп, жъралымыгъэкІэ, цІыфыгъэм къремызэгъэу е инапэ зыгъэульиин фэдэкІэ удэзекІо, ащ фэдэ тазыр теплърхъэ хъущтэп.

6-нэрэ пычыгъу

Хэти фэшъуаш тэдэрэ чІапІи цІыфэу, юридическэ лицоу кърыщалъытэнэу.

7-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цІыфи кърал хабзэм ипашърхъэ щызэфэд ыкІи кърал хабзэм кърэхъумэныгъэхэр зэхэдзынчъэу, язэфэдэу зыфагъэшърхъэпэнэу фит. Хэти зэхэдзынчъэу, зэфэдэу фэшъуаш мы джэпсалъэм къремызэгъэу, зэхэдз зыхэлъ ІофшІашърхъэми, ащ фэдэ ІофшІашърхъэм сьд фэдэуи атегъэгущонми кърыщаухъумэнэу.

8-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ хабзэ шърхъэлэм е кърал хабзэм кърырипэсырэ цІыф фэшъуашэхэр зыукърэ ІофшІашърхъэ кърызехъулэкІэ фитыныгъэ зилэ ухыякІохэм зафигъэзэнэу, зыкъраригъэухъумэнэу.

9-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цІыфи лажъэ имылэу аубыти, агъэтІыси, егъэзыгъэкІэ нэмыкІрэ чІапІэ афи хъущтэп.

10-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цІыфи фитыныгъэ иІ ифэшъуашэхэмрэ ипшърарылърхэмрэ аухэсы ыкІи ежърым зы лажъэ кърытыралърхъэ зыхъукІэ зымы шІомылыкІэу, зымы иунашърхъэ кІэмытэу, зымы имытелърхъэу щыт ухыякІо шърхъэфит псэфитыр

зэфагъэкIэ ыкIи нафэу илоф ригъэплъынэу фэенэу.

11-нэрэ пычыгъу

Зы лажьэ/шIэпхъэджагъэ зытыралъхьэрэ хэтрэ цIыфи зиухыйжьиным пае зыфэныкъошт щынэгъончъагъэхэр зыщигъотынэу щыт ухыигъо нафэм икIэхуэ, къэрал хабзэм тетэу агъэкъончафэкIэ хыеу къалъытэ, мыхыашъо къыраплъырэп.

Хэти агъэкъуанчэ хъуштэп, зешIэ лъэхъаным къэрал хабзэкIэ е дунэепстэу хабзэкIэ шIэпхъэджагъэу амылътэщтыгъэ зы Iоф зэришлагъэм е ышIапхъэу къащыху горэ зэримышлагъэм къыхэкIыкIэ. Хэти шIэпхъэджагъэ зешIэм фэгъэуцугъэу щытыгъэ тазырым нахьыбэ тыралъхьэ хъуштэп.

12-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи и гъэшIэ унае, иунагъо, иунэ е зэрэзэрашIэхэрэ шыкIэхэм шъхьэусыгъончъэу зыри къыхэлэбэ хъуштэп, инапэ, ыцIэ къелусэ хъуштэп. Хэти фитыныгъэ иI мыш фэдэ къыхэлэбэныгъэхэм къэрал хабзэкIэ зыкъащаригъэухъумэнэу.

13-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI зы хэтрэ зы къэралы ичIыналъэ шъхьэфитэу щызекIонэу, щыпсэунэу.

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI ежы икъэралы ахэтэу тэдэрэ къэралы икощыкIынэу ыкIи икIэрыкIэу къыгъээзжьиэнэу.

14-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI жъалымыгъэ/лые къырахынэу зыхъурэм, нэмыкIрэ къэрал ышъхьэ ригъэзынэу, шъхьэегъэзныгъэ амалхэр зыфигъэшъхьэпэнэу.

Ау ишъыпкъапIэкIэ политичнэу щымыт шIэпхъэджагъэхэм е дунэепстэу къэрал зэгохъэныгъэм имурад, ибзыпхъэхэм къемызэгърэ IофшIашъохэм къахэкIырэ дэодапшъэхэмкIэ мы фитыныгъэр зыфэбгъэшъхьэпэ хъуштэп.

15-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI зы къэралым ицIыфэу щытынэу.

Хэтрэ цIыфи зицIыфэу щыт къэралым шъхьэусыгъончъэу хэбгъэкIы е нэмыкIрэ къэралым ицIыф хъунэу иIэ фитыныгъэм хэбгъэны хъуштэп.

16-нэрэ пычыгъу

Зыныбжь икъугъэ хэтрэ бзылъфыгъи хъульфыгъи фитыныгъэ ил кызыхэкыгъэ лъэпкъым, зицыфэу щыт къралым е динэу ылыгъым кыхэкIэу зы пэрыогъуи кыфэмыуцоу, фитэу кыщэнэу, дэкIонэу, унагъо ышIэнэу.

Зэрэщэн-зэдэкIоным фэгъэхьыгъэ зэзэгъныгъэр (нэчыхър), зэрэщэшт-зэдэкIощтхэм ежъмэ я шъхъэфитыныгъэ шъыпкъэрэ яшIоигъоныгъэ икъурэкIэ агъэпсы.

Унагъуэр, цыфыбэ-лъэпкъ псэукIэм и лъэбжъэ шъхъаIэшъы, ар цыф жъугъэми къралыми кьеухъумэ.

17-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ ил ежъм иунаеу е нэмыкIрэхэр илэхъэгъоу мылкъу зригъэлэнэу.

Хэтрэ цыфи шъхъэусыгъончъэу имылкъу кыIыпхы е хэбгъэны хъуштэп.

18-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи гупшысэ, зэхашIэ ыкIи дин фитыныгъэ ил. Мы фитыныгъэм кызэкIеубытэ изакъоу е купэу, нафэу е унаеу (шъэфэу) итхъафэлорышIэнхэр, идинкIэ шIапхъэхэр нэрылъэгъоу аригъэшIэн, ыгъээзэкIэн фитыныгъэри.

19-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ ил зэрэфаеу гупшысэнэу, игупшысэхэр кыIотэнэу. Мы фитыныгъэм кыхеубытэ цыфыр игупшысэхэм фэшIыкIэ зыми кымыгъэгумэкIынэу, къралыгъо гъунапкъэхэм ямылътыгъэу шIэныгъэхэр, гупшысэхэр сыд фэдэрэ гъогукIи кылътыхъон, кыгъотын, зыIэрыгъэхъэн фитыныгъэри.

20-нэрэ пычыгъу

Хэти фитыныгъэ ил Iэшэнчъэу, зэо-бэнэнчъэу зэфэсынэу, хасэ зэхищэнэу, зэхэщэгъэ хасэм хэхъэнэу.

Хэти зы хасэ хэхъэнэу ебгъэзы хъуштэп.

21-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ ил занкIэу ежъм е фитэу кыыхыхыгъэ лыIкомэ яIэкIэ къралым изегъэкIон Iофхэм ахэхъэнэу, ахэлэжьэнэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ ил икърэали цыф жъугъэми Кыфызэригъэлэшрэ амалхэр зэхэдзынчъэу, пстэуми афэдэу зыфигъэшъхъэпэнэу.

Хьыкумэт Іэшъхьэтетныгъэм илѡабжъэр къэралым и цыф жъугъэм ишѡигъоныгъ ары. А шѡигъоныгъэр къэнафэ шъэф шыкІэм тет хэхыныгъэ фит зафэхуэ е цыфмэ яшѡигъоныгъэхэр шъхьэфит-псэфитэу кызырэгъэлъэгъошъуцт нэмыкІрэ шыкІэхуэ, зыныбжъ икъугъэ цыф пстэуми афызэлухыгъэу, ялІэтхэми зэфэдэ кІуачІэ ялэу, пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ кытырагъэзэжырэхэмкІэ.

22-нэрэ пычыгъу

Цыф жъугъэм зэрэщыщым елътытыгъэу хэтрэ цыфи социалнэ къэухъумэныгъэ фэшъуаш. Къэрал кІуачІэкІэ е къэралыгъомэ язэдэлъыпІэкІэ ыкІи хэтрэ къэралы ежъым игъэпсыкІэрэ иамалхэмрэ ялътытыгъэу хэтрэ цыфи фитыныгъэ иІ инапэрэ ицыфыгъэрэкІэ гупсэфуэ зэрэзиужьын ылъэкІыцт экономика, социалнэ ыкІи шІэнхабзэ ІофкІэ зыфэныкъоцт амалхэр рагъэгъотынэу.

23-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иІ лэжъэнэу, фитэу иІоф кыыхихынэу, зэфагъэкІэ ыкІи фэшІу амалхэмкІэ лэжъэнэу ыкІи Іофынчъагъэм кыыщаухъумэнэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иІ зэхэдзынчъэу зэфэдэ Іоф фэшІ зэфэдэ уасэ кыыратынэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иІ ежъыри иунагъуи цыфым фэшъошэн псэукІэ иІэу зыгъэпсэун, ищыкІагъэ хъумэ зылыІэсышъунэу щыт сыд Фэдэр социалнэ къэухъумэныгъэхэмкІэ кІэгъэпытагъэу зы псэукІэ амал къезытын зылъэкІынэу зы лэжъэпкІэ фэшІу кыІэрыхъэнэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иІ ежъы ишІуагъэ пае хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхищэнэу, ац фэдэ зэхэщагъэм хэхъэнэу, хэтынэу.

24-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иІ зигъэпсэфынэу, ынэгу зыригъэужынэу, пстэуми афэмыдэу илэжъэгъу пІалъэ цыф фэшъуашэ шапхъэм итэу кыфагъэпсынэу, пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ илэжъапкІи кыыратызэ гъэпсэфакІо дэкІынэу.

25-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иІ ежъыри иунагъуи узынчъэн, тхъэгъо фэшъуашэ иІэу псэун пае шхыныгъо, шъуашэ, унэ ыкІи медицинскэ ІэпыІэгъу ыгъотынэу. Хэти фитыныгъэ иІ, Іофынчъагъэ, сымэджагъэ, фыкъуагъэ, лыгъобагъэ, шъузэбагъэ, жъыгъэ ыкІи ежъым имыІэшІагъэ Іофыгъомэ къахэкІэу амалынчъагъэ, тхъэмыкІагъэ кыылъысэу щытмэ къаухъумэнэу.

Ныхэмрэ сабийхэмрэ фитыныгъэ яІ ялыеу кыкІэлъыплъынхэу, кыдэІэпыІэнхэу. Зэрэщэгъэ зэлІ-зэшъуз ибынэуи земышъхьэгъусэмэ кыалъфыгъэуи щэрэт, сабий пстэуми а зы социалнэ кызухъумэныгъэ амалхэр язэфэдэу афагъэшъхьапэ.

26-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фит гъэсэныгъэ зэригъэгъотынэу. Анахь макІэмэ пэублэ ыкІи лъэбжъэ гъэсэныгъэр ахъщэнчъэу арагъэгъоты. Пэублэ гъэсэныгъэр уимыІэнкІэ амал имыІэу, егъэзыгъоу щыт. Техникэ ыкІи ІэшІагъэ гъэсэныгъэр хэти фызэІухыгъэщт. Апшъэрэ гъэсэныгъэр зэхэдзынчъэу хэти фызэІухыгъэу щытын фае ежъым исэнауш (талант) елъытыгъэу.

Гъэсэныгъэр цыфым ицыфыгъэм икыоу зыригъэужьыным фэшІоу гъэпсыгъэу ыкІи цыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэ шъхьаІэхэмрэ афашІырэ уасэр, лъытэныгъэр ыгъэлъэшыным, кІигъэпытэным фэунэтІыгъэу щытын фае. Гъэсэныгъэм цыфхэр ригъэгущІун фае расэ пстэуми, лъэпкъ пстэуми, дин куп пстэуми азфагу гулътэ, зэгурыІо, зэфэшІуныгъэ, зэныбджэгъугъэ дэлъынэу ыкІи мамырныгъэр кыухъумэным пае Дунэепстэу Къэрал Зэгохъэныгъэм ригъэкІокІырэ лъэжыгъэм зыригъэужьэу щытын фае.

Сабиймэ арагъэгъотыщт гъэсэныгъэр зыфэдэщтыр кыхэзыхынэу фитыр, пстэуми апэрэу янэрэ-ятэрэ ары.

27-нэрэ пычыгъу

Хэти фитыныгъэ иІ цыф жъугъэ шІэнхабзэ псэукІэм фитэу хэхьэнэу, хэлэжъэнэу, гъуазджэр зыфигъэшъхьэпэнэу, шІэныгъэ зыужьыныгъэм хэлэжъэнэу ыкІи ар зыфигъэшъхьэпэнэу.

Хэти фитыныгъэ иІ ежъым кыыгъэшІыгъэ шІэныгъэ, жабзэ (литературэ), гъуазджэ ІэшІагъэхэм мылькоу, пкІэу, уасэу, лъытэныгъэу кыапакІорэр кыфаухъумэнэу.

28-нэрэ пычыгъу

Хэти фэшъуаш мы джэпсалъэм кыыщыхэщырэ цыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ зэрагъэцэкІэшъунэу зы социалнэ ыкІи дунэепстэу гъэпсыкІэ системэ щыІэнэу.

29-нэрэ пычыгъу

Хэти ежы ицыфыгъэ фитэу ыкІи икыоу зыригъэужьынэу амал кыезытырэ цыф жъугъэми къэралми фишІэжъын фаеу пшъэрылхэр иІэх.

Хэти ифэшъуашэхэр зыфигъэшъхьапэ ыкІи ифитыныгъэхэр зэрихъэ зыхъукІэ, нэмыкІми яфэшъуашэхэмрэ яфитыныгъэхэмрэ афадэн, ахэмэ лъытэныгъэ кыафегъэшІыгъэн ыкІи демократическэ цыф жъугъэм

зэдыриг шэнхабээр (этикэр), цыф жугаа гэпсыкэр, шылакэр егээшюкюным иамалхэр кээухумагаа хуным пае фэшиу кэрал хабзэки агэнэфагаа гунапкэмэ япхыгээ цытышт.

Сыдэуштэуи орэху, мы цыф фэшюашэхэмрэ фитыныгэхэмрэ зыфэбгээшхьэпэ, зепхэ хуштэп Дунэепстэу Кэрал Зэгохьагэм и гурыль-гурышэхэмрэ ибзыпхэхэмрэ (принципхэмрэ) адимыштэу, апэшиуекюу.

30-нэрэ пычыгу

Мы джэпсалэм кыхиубытэрэ зы хэбзэ гэуцуги зыгурыбгаю хуштэп мыщ кыщиютыкыгэ хэбзэ гэуцугэмэ ащыц горэр ыгэтынэу, иукьонэу хэтрэ зы кэрэли, купи, нэбгыри фитыныгэ риты фэдэу.